

@fosselat

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کوچک های بزرگ و پربرکت

موضوع

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

تدبیر در حکمتها
نهج البلاغه

{ فرصت های نیکو کاری، هدیه ای الهی است که نباید از دست داد، کوچکی و بزرگی عمل مهم نیست، مهم نیکو بودن عمل است }

@fosselat

- ۱- کار نیک کمش ، بسیار است
- ۲- کار خیر و حق بر زمین نمی ماند
- ۳- بخشش اندک
- ۴- واسطه های فیض
- ۵- راه تداوم نعمت ها
- ۶- ارزش اعمال کم توام با نشاط
- ۷- ارزش کار همراه تقوا
- ۸- ایمان و سخاوت
- ۹- ارکان دین و دنیا

کار نیک کمش، بسیار است

@fosselat

أَفْعَلُوا الْخَيْرَ وَلَا تَحْقِرُوا مِنْهُ شَيْئاً

کار نیک انجام دهید و هیچ مقدار از آن را کم مشمارید

فَإِنَّ صَغِيرَهُ كَبِيرٌ وَقَلِيلُهُ كَثِيرٌ

چرا که کوچک آن بزرگ و کمش بسیار است.

* بهانه‌های ترک کار خیر

وَلَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: إِنَّ أَحَدًا أَوْلَىٰ بِفِعْلِ الْخَيْرِ مِنِّي فَيَكُونُ وَاللَّهِ كَذَلِكَ

هیچ یک از شما نگوید: فلان کس در انجام (این) کار خیر از من سزاوارتر است که به خدا سوگند چنین خواهد شد.

* کار خیر بر زمین نمی‌ماند

إِنَّ لِلْخَيْرِ وَالشَّرِّ أَهْلًا

هر کدام از خیز و شر را اهلی است

فَمَهْمَا تَرَكَتُمُوهُ مِنْهُمَا كَفَا كُمُوهُ أَهْلُهُ.

که اگر شما آن را رها کنید دیگران به جای شما انجام می‌دهند.

کار خیر و حق بر زمین نمی ماند

@fosselat

- تهدید کافران به راه انبیاء

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هُؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيَسُوًّا بِهَا بِكَاْفِرِينَ (انعام ۸۹)

آنان [که در آیات گذشته نامشان برده شد] کسانی هستند که کتاب و منصب داوری و نبوت عطایشان کردیم، پس اگر اینان [که اهل مکه اند و امثالشان تا قیامت] منکر پیامبران و کتب آسمانی شوند یقیناً گروهی را می گماریم که نسبت به آنان و کتاب هایشان منکر نخواهند بود

...وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ (محمد 38)

هرگاه [از فرمان های خدا] سرپیچی کنید به جای شما گروه دیگری را جایگزین شما خواهد کرد، پس آنان مانند شما نخواهند بود

- تهدید هود (ع) مخالفان از قومش را

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ (هود 57)

چنانچه روی [از حق] برگردانید [زیانش برای خود شماست]، آنچه مرا برای آن به سوی شما فرستاده اند به شما ابلاغ کردم، [اگر نپذیرید هلاک می شوید] و پروردگرم گروهی غیر شما را جایگزین خواهد کرد، [آگاه باشید که] هرگز نمی توانید هیچ زبانی به او بزنید؛ زیرا پروردگرم بر هر چیزی نگهبان است

- تهدید جهادگران سست ایمان

إِلَّا تَنْفَرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (توبه 39)

اگر شتابان [به سوی جهاد] بیرون نروید خداوند به عذابی دردناک کیفرتان می دهد، و گروه دیگری را به جای شما می آورد، و شما [با نرفتن به جهاد] هیچ زبانی به خداوند نمی رسانید، خداوند بر هر کاری تواناست «39»

بخشش اندک

@fosselat

لَا تَسْتَحِ مِنْ إِعْطَاءِ الْقَلِيلِ،
از بخشش کم حیا مکن،

فَإِنَّ الْحِرْمَانَ أَقْلُ مِنْهُ.
زیرا محروم کردن، از آن هم کمتر است.

حکمت ۶۷ نهج البلاغه

منبع

- تحقیر مومنان بخشنده توسط منافقان [اهمیت کیفیت عمل و انفاق]

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ
فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (توبه 79)

آنان که از مؤمنان توانگر که با رغبت زکات می پردازند عیب جویی می کنند، و کسانی را که جز به اندازه توانشان چیزی [برای زکات دادن] نمی یابند به مسخره می گیرند، خدا کیفر مسخره کردنشان را می دهد، و عذاب دردناکی خواهند داشت

بخش مال و مترس از کسی که هر چه دهی
جزای آن به یکی ده ز دادگریابی

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (انعام ۱۶۰)

هر کس کار نیکو [به پیشگاه ما] بیاورد پاداشش ده برابر است، و آنان که کار بد بیاورند جز به مانند آن مجازات نشوند و مورد ستم قرار نمی گیرند

واسطه‌های فیض

@fosselat

دریا باش...

عمیق آرام و وسیع بخشنده

إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا

خداوند بندگانی دارد

يَخْتَصُّهُمْ اللَّهُ بِالنِّعَمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ،

که نعمت‌های خاصی را به آنان بخشیده تا بندگان دیگر از آن بهره‌گیرند.

فَيُقِرُّهَا فِي أَيْدِيهِمْ مَا بَدَلُوهَا

به همین دلیل مادامی که از این نعمت‌ها به دیگران می‌بخشد خدا آن را در دستشان نگه می‌دارد

فَإِذَا مَنَعُوهَا نَزَعَهَا مِنْهُمْ، ثُمَّ حَوَّلَهَا إِلَىٰ غَيْرِهِمْ.

اما هنگامی که آن نعمت‌ها را از دیگران دریغ داشتند از آن‌ها می‌گیرد و آن را به گروهی دیگر می‌دهد (که این شکرانه را انجام می‌دهند).

حکمت ۴۲۵ نهج البلاغه

منبع

حکمت محض است اگر لطف جهان آفرین

خاص‌کننده‌ای، مصلحت‌عام‌را (گلستان سعدی)

راه تداوم نعمت‌ها

إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النُّعْمِ

هنگامی که مقدمات نعمت‌ها به شما روی آورد

فَلَا تُنْفَرُوا أَقْصَاهَا بِقِلَّةِ الشُّكْرِ.

ادامه آن را به واسطه کمی شکرگذاری از خود دور نسازید.

حکمت ۱۳ نهج البلاغه

منبع

- سرگذشت عبرت آموز قوم ناسپاس سباء

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ
 {15} فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِي أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ
 قَلِيلٍ {16} ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهُمْ لَئِنْ رَجَعُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكُفُورَ {17} وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا
 قُرَى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ {18} فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
 فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ {19} (سوره سباء 15 الی 19)

مسلمانان برای قوم سبا در محل سکونتشان نشانه ای [از قدرت و رحمت خداوند] وجود داشت، دو باغ آباد و پرنعمت از جانب راست و چپ [گفتیم: از رزق پروردگارتان بهره مند شوید، و شکرش را به جای آرید [که] شهری [است] خوش و دلپذیر، و پروردگاری بسیار آمرزنده «15» ولی [مردم شهر از شکر پروردگار] روی برتافتند، در نتیجه سیل ویرانگر «عرم» را بر ضد آنان جاری کردیم، و آن دو باغ پرنعمتشان را به دو باغی که میوه تلخ و درخت شوره گز و اندکی درخت سدر حاصلش شد تبدیل کردیم «16» این [سیل ویران کننده، و نابودی دو باغشان] را در برابر ناسپاسی و کفرانشان به آنان کیفر دادیم، آیا جز کفران کننده را کیفر می دهیم؟ «17» بین مردم سبا و شهرهایی که در آن‌ها نعمت و خیر فراوان نهاده بودیم آبادی‌هایی به هم پیوسته و نمایان قرار دادیم، و سیروسفر در آن‌ها را [از لحاظ مسافت] به اندازه [و متناسب] مقرر کردیم [و گفتیم: شب‌ها و روزها با ایمنی در آن‌ها سفر کنید «18» پس [این ناسپاسان مغرور در ضمن درخواستی جاهلانه] گفتند: پروردگارا! بین [ما و] سفرهایمان [یا ایجاد سرزمین‌های بی آب و گیاه و کویری] فاصله انداز! [تا تهیدستان بی زادوتوشه که مناسب شأن ما نیستند نتوانند با ما همسفر شوند. با این غرور و ناسپاسی] بر خود ستم ورزیدند، ما هم آنان را موضوع داستان‌ها [بی برای مجالس مردم] قرار دادیم، و کاملاً متلاشی و تارومارشان کردیم، به راستی در این سرگذشت‌ها برای هر شخص صبور شکرگزاری عبرت‌هاست «19»

ارزش اعمال کم توام با نشاط

@fosselat

قَلِيلٌ تَدُوْمُ عَلَيْهِ اُرْجَى مِنْ كَثِيْرٍ مَمْلُوْلٍ مِنْهُ.

کار کمی که (با نشاط) آن را ادامه دهی امیدبخش‌تر از کار زیاد و خسته کننده است.

منبع حکمت ۲۷۸ نهج البلاغه

قَلِيلٌ مَدُوْمٌ عَلَيْهِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيْرٍ مَمْلُوْلٍ مِنْهُ.

کار کم اما مستمر (و پرنشاط) از کار بسیار اما ملالت آور (و زودگذر) بهتر است.

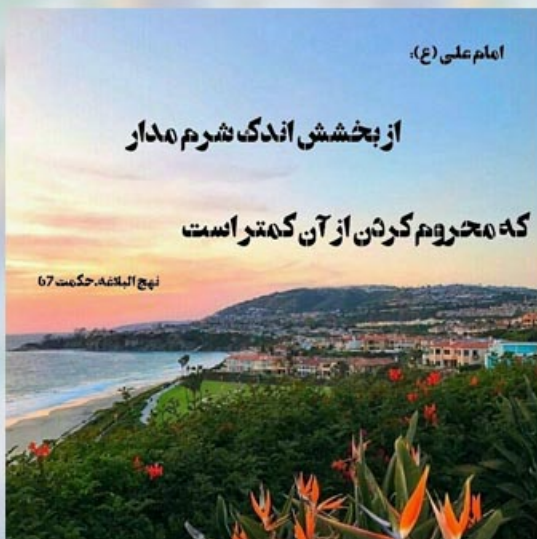
منبع حکمت ۴۴۴ نهج البلاغه

امام علی (ع):

از بخشش اندک بشوم مدددار

که محروم کردن از آن کمتر است

نهج البلاغه، حکمت 67

رهرو آن نیست کمی تند و کمی خسته رود

رهرو آن است که آهسته و پیوسته رود

ارزش کار همراه تقوا

لَا يَقِلُّ عَمَلٌ مَعَ التَّقْوَىٰ

عملی که توأم با تقوا است کم نیست (هرچند ظاهراً کم باشد)

وَكَيفَ يَقِلُّ مَا يُتَقَبَّلُ؟

چگونه عملی که مقبول درگاه خداست کم است؟!

حکمت ۹۵ نهج البلاغه

منبع

وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنِي آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ
مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ (سوره مائده آیه ۲۷)

و داستان دو فرزند آدم را [که سراسر پند و عبرت است] بر اساس درستی و راستی بر آنان بخوان، آن هنگامی که هر دو [با انجام کار نیکی] برای تقرب [به پروردگار] اقدام کردند، از یکی پذیرفته شد و از

دیگری قبول نشد، [آن که عملش مردود گشت از روی حسد و کینه به برادرش] گفت: [سوگند می‌خورم که] تو را حتماً می‌کشم. [او در پاسخش] گفت: خداوند فقط از پرهیزگاران می‌پذیرد

ایمان و سخاوت

@fosselat

مَنْ أَيْقَنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ.

کسی که یقین به پاداش دارد در بخشش، سخاوتمند است.

منبع حکمت ۱۳۸ نهج البلاغه

- تجارت معنوی

... هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ

آیا شما را به تجارتی که از عذابی دردناک نجاتتان دهد راهنمایی کنم؟ (صف ۱۰)

- جبرای انفاق در راه خدا بر عهده خداوند است

... وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

و هرچه را انفاق می کنید [کم یا زیاد] خداوند جایگزینی برای آن قرار می دهد، و فقط او بهترین روزی دهندگان است (سبأ ۳۹)

* نکته: مطلب بالا در مورد کسانی است که در اعمال نیک همواره انتظار عوض و پاداش دارند، اما مخلصان حقیقی (ابرار) کسانی هستند که برای جلب رضای الهی انفاق می کنند.

إِنَّمَا نُنْطِعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا

[او می گویند:] ما شما را فقط برای خشنودی خداوند اطعام می کنیم، نه هیچ پاداشی از شما می خواهیم، و نه سپاسی (انسان ۹)

ارکان دین و دنیا

بخش اول : چهار پایه استوار

لِجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ:
يَا جَابِرُ، قِوَامُ الدِّينِ وَالْدُّنْيَا بِأَرْبَعَةٍ:

ای جابر، قوام دنیا بر چهار کس است:

۱- عَالِمٍ مُسْتَعْمِلٍ عِلْمَهُ،

عالمی که علم خود را به کار دارد.

۲- وَ جَاهِلٍ لَا يَسْتَنْكِفُ أَنْ يَتَعَلَّمَ،

جاهلی که از فرا گرفتن علم سر بر نتابد،

۳- وَ جَوَادٍ لَا يَبْخُلُ بِمَعْرُوفِهِ،

بخشنده ای که در بخشش بخل نرزد

۴- وَ فَقِيرٍ لَا يَبِيعُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاہِ

و فقیری که دنیا را به آخرتش نفروشد.

* نقطه مقابل ۴ رکن و آثار شوم آن

=> فَإِذَا ضَيَّعَ الْعَالِمُ عِلْمَهُ اسْتَنْكَفَ الْجَاهِلُ أَنْ يَتَعَلَّمَ،

هرگاه، عالم، علم خود را به کار ندارد، جاهل از آموختن سر بر تابد

وَ إِذَا بَخِلَ الْغَنِيُّ بِمَعْرُوفِهِ بَاعَ الْفَقِيرُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاہِ.

و هرگاه، توانگر از بخشیدن مال خود بخل ورزد، فقیر آخرتش را به دنیا خواهد فروخت.

ارکان دین و دنیا

بخش دوم : واکنش‌های مختلف ثروتمندان در مقابل رجوع مردم

يَا جَابِرُ، مَنْ كَثُرَتْ نِعْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ كَثُرَتْ حَوَائِجُ النَّاسِ إِلَيْهِ،
ای جابر، هر کس که از نعمت خدا بسیار بهره‌مند شود، نیازهای مردم به او افزون باشد.

(الف) فَمَنْ قَامَ لِلَّهِ فِيهَا بِمَا يَجِبُ فِيهَا عَرَّضَهَا لِلدَّوَامِ وَالبَقَاءِ،

هر کس که در نعمتی که خدا به او ارزانی داشته به گونه‌ای که بر او واجب است عمل کند،
خداوند نعمت او را دوام بخشد

(ب) وَ مَنْ لَمْ يَقُمْ فِيهَا بِمَا يَجِبُ عَرَّضَهَا لِلزَّوَالِ وَالبَفْنَاءِ.

و باقی‌گذار و هر که چنین نکند، داراییش را به فنا و زوال کشاند.

داستان عبرت آموز «قارون»، ثروتمند گردنکش و دانشمند متکبر

@fosselat

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ {76} وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْفِدِينَ {77} قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ {78} فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ {79} وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ {80} فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ {81} وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيُكَانُّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيُكَانُّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ {82} تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ {83} مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {84} إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ {85} وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةًٍ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ {86}